

ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Του ΒΑΣΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ

(Σχέδια του ίδιου)

Τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ κεντήματα εἶναι τὰ πρῶτο ἄρματα στολίδια τοῦ Καρπάθικου σπιτιοῦ. Εἶναι στολισμένα στοὺς σουφάδες, στὰ παγκάλλια καὶ στὸ στύλο τοῦ σπιτιοῦ, συμπλήρωμα τῆς ξυλόγλυπτης διακόσμησής του, καὶ δίνουν σ' αὐτὸ χρῶμα

καὶ διακοσμητικῆς τῶν ὑφαντῶν καὶ τῶν κεντημάτων. Τὰ κορίτσια τὶς ὥρες τῆς μοναξιάς των σκυμμένα ἀπάνω στὸ κέντημα τραγουδοῦν ἀκόμα τὸ παλιὸ τραγούδι:

Ὡς ἐκά(θ)ουμου κι' ὑφαινα ν' ἀγάπης
[μου μαντήλι
κλῶνο χρουσαφιν' ἤβαλτα, κλῶνο μαργα-
[ριτάρι
καὶ κλῶνον ἀσπροχρούσαφο νὰ 'φάνω τὸ
[μαντήλι
Προυέλτει κι' ἡ (γ)ειτόνισσα ν' ἀπὸ τὸ
[παραθύρι
— Κόρη τὸν ἀγαπὸ παντρέβγουςι κι' ἐσὺ
[μαντήλι 'φαίνεις;

.....
'Ἡ Καρπαθιά θέλει τὸ σπίτι της νάβαι

Σχ. 1. «Κά(β)ουρους». Μαντήλα.

καὶ χαρακτηρὰ μὲ τὰ θαυμάσια σχέδια, τὰ φωτεινὰ καὶ χαρωπὰ χρώματα τὰ τόσο ἁρμονισμένα.

Στὰ παλιότερα χρόνια οἱ Καρπαθῆες ὕφαιναν στὸν ἀργαλειὸ ὑφαντὰ γιὰ ρούχα, σεντόνια, χράμια, κιλίμια, γιὰ τὴν καθημερινὴ χρῆση καὶ γιὰ τὸ στόλισμα τοῦ σπιτιοῦ. Σήμερα, ἀν ἐξαιρέσουμε μοναχὰ τὸ χωριὸ Ὀλυμπος ὅπου φοροῦν ἀκόμη παλαιὰ κοστούμια, σὲ ὅλο τὸ νησί εἶναι σὲ κοινὴ χρῆση τὰ εὐρωπαϊκὰ ὑφάσματα τῆς μηχανῆς. Ὅμως τὰ πολύχρωμα ὑφαντὰ καὶ κεντήματα τῆς ντόπιας χειροτεχνίας στολίζουν τὰ περισσότερα σπιτία γιατί οἱ Καρπαθῆες αἰσθάνονται σὰν χρέος τους νὰ διαφυλάξουν τὴν πλούσια κληρονομιά τῆς λαϊκῆς τέχνης τῶν προγόνων μας καὶ πολλὲς συνεχίζουν ἀκόμη τὴν παράδοση τῆς ἀριστουργηματικῆς νησιώτι-

Σχ. 2. Μαντήλα τοῦ στύλου
μὲ χρωματιστὰ σχέδια.

στολισμένο γιὰ τὶς σκολάδες καὶ τὶς ὥρες τῆς χαρᾶς νὰ δεχτεῖ τοὺς μουσαφίρηδες, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους' εἶναι ἡ μόνη ἀφέντρα τοῦ σπιτιοῦ, γιατί ὁ ἄντρας τὰ περισσότερα χρόνια λείπει στὰ

ξένα για να μπορέσει να ζήσει τους δικούς του. Όταν γυρίζουν οι ξενητεμένοι μαζί τους φέρνουν τη χαρά στο σπίτι που λάμπει έορταστικό στο καλωσόρισμά τους. Στους γάμους, στα γεννητά, στα έφτά (έπτά μέρες από τη γέννηση του

σμούς και τα μεταξύ κενά γεμίζουν με μικρά παραπληρωματικά κοσμήματα σε τέλεια ρυθμική ισορροπία.

Τους θησαυρούς αυτούς της λαϊκής μας τέχνης δέν έχουμε μονάχα καθήκον να τους διαφυλάξουμε από τη φθορά του χρό-

Σχ. 3. Σταυρός. Κόσμημα από μαντήλα με άρμονικούς χρωματισμούς.

παιδιού), στα βαφτίσια, το σπίτι είναι όλοστόλιστο και τα καλλίτερα στολίδια είναι τα πολύχρωμα ύφαντά και κεντήματα.

Όπως στα δημοτικά μας τραγούδια πολλές φορές είναι κοινά τα θέματα και συναντώνται σε παραλλαγές σε διάφορους τόπους έτσι και τα μοτίβα της λαϊκής διακοσμητικής των νησιών μας κι' αν έρχονται από κοντινούς ή μακρινούς τόπους κι' αν ξεκινούν από τα βάθη των αιώνων χρησιμοποιούνται και πλουτίζονται με νέα στοιχεία, και εκφράζονται με φωτεινά χρώματα και καθαρές γραμμές.

Στα κιλίμια, στα χράμια, (σχ. 4) και στις μαντήλες βλέπουμε συνδυασμούς από βυζαντινά, Άραβικά και αρχαιοελληνικά μοτίβα, γραμμικά και γεωμετρικά σχήματα έντελώς στυλιζέ με καθαρά διακοσμητικό χαρακτήρα. Τα ωραιότερα σχέδια τα βρίσκουμε άπάνω στις μαντήλες που στολίζουν το σουφά και το στόλο του σπιτιού (σχ. 1, 2 και 3). Θαυμάσιοι συνδυασμοί σε όριζόντιες ζώνες από ρόμβους, σταυρούς, φυτά, δέντρα, έντομα, άνθρωπάκια, διατυπωμένα με σπάνια διακοσμητική αντίληψη. Το δέντρο, το φυτό, το έντομο, δέν είναι για την τεχνίτρα παρά τα σχήματα που θά έπιτύχει τη διακοσμητική σύνθεση. Το κύριο κόσμημα επαναλαμβάνεται στη σειρά με διάφορους χρωματι-

νου και να τους έχουμε σαν κειμήλια, αλλά πρέπει να τους αξιοποιήσουμε για την τωρινή έποχή ύποδειχνοντας στα παιδιά μας τους τρόπους της χρησιμοποίησής

Σχ. 4. Χράμι με πολύχρωμα στολίδια.

τους στη σύγχρονη ζωή σύμφωνα με τις σημερινές αισθητικές αντίληψεις. Άλλά γι' αυτό το θέμα θά γράψουμε άλλοτε στα «Έλεύθερα Δωδεκάνησα».